

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

7 Vtrùm testis ratione falsi testimonij teneatur ad restitutionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

multos citat pro hac sententia: qui tamen id non docent in euentu infamiae & semiplenae probationis. Ratio est, quia non debet misero homini obesse, quod consilij vel auxiliij petendi causa se alteri bona fide patefecerit. alioquin peccatores a consilio petendo auerterentur: unde multa mala sequi possent.

46 Dices, Iudex habet ius inquirendi, dum est infamia vel semiplena probatio: ergo qui nouit, tenetur patefacere, etiam si sub iuramento promiserit secretum; tua enim promissio & tuum iuramentum non potest iuri Iudicis praediacare.

Ob hoc argumentum Sorus de secreto, membro 2. qu. 7. concl. 4. contrarium tenet. Sed neganda est consequentia; etsi enim Iudex legitime inquirat, ut officio suo & Reipubl. satisfaciatur; ego tamen, qui sic cognoui, nec teneor, nec possum aperire, ob rationem dictam. multo enim magis cedit in bonum publicum ut huiusmodi fileantur, quam ut detegantur.

47 Aduerte tamen, si denuntiatio vel testificatio sit necessaria ad damnū aliquod publicum vel priuatum auertendum, promissionem secreti, etiam iuramento confirmatam, non obligare; quia nullum iuramentum promissorium cedens in damnum iniustum tertij obligat: ac proinde talis tenetur illud aperire, non secus ac si non promississet.

3. Tertio, Si auctor non laborat infamia, nec timeatur damnū in futurum, (ut si speretur emendandus priuatis monitis) non teneris denuntiare, neque testari contra eum, quando proceditur per inquisitionem; etiam si tu cum duobus vel tribus alijs scias, esse ferē communis sententia DD. qui docent, Iudicem non posse tunc inquirere; vel si potest inquirere, id non esse ex eo, quod iurisdictionem habeat in auctorem occultum criminis; sed ut satisfaciatur Reipubl. quae postulat ut fiat diligens inquisitio, ut malefactores timeant & compescantur: non tamen postulat ut in hoc casu reuelentur. Ita Silu. v. Inquisitio. 1. num. 7. & v. Corruptio. num. 6. Fumus v. Inquisitio. num. 10. Petrus Nauarra lib. 2. cap. 4. num. 168. unde hinc datur species quadam belli vitimque iusti, dum Iudex iuste testem urget, & testis iuste negat.

48 Putant tamen quidam, in huiusmodi euentu non esse contra iustitiam, si denunties aut testaris, modo crimen non sit adeo occultum, quin aliquo modo probari possit, quia qui potest probare, ei concessum est propter bonum publicum, ius accusandi vel denuntiandi: hoc enim expediebat ad malefactores coercendos. verum quousque id licitum sit, ostensum est supra cap. 29. num. 111. & 112.

Neque cum Addo, non esse contra iustitiam, dum crimen est publicum & auctor occultus, si contra eum deponas cum iureiurando tamquam testis, etiam si solus videris; quia efficies semiplenam probationem: qua posita, Iudex potest procedere ex officio etiam ad toturam.

4. Quarto; Quando proceditur via accusationis, si testis videt rem probari non posse, eod quod ipse

49 solus & accusator sciant, non tenetur testari, quia accusator non potest tunc accusare, nisi forte id necessarium fuerit ad malum impediendum. potest tamen testari si velit; & efficit semiplenam probationem; poteritque Iudex ex officio procedere contra reum, eum subiiciendo questionibus. nam generali consuetudine receptum est, ut nec accusatio impediatur inquisitionem, nec inquisitio

accusationem, & ut haec duo remedia possint simul concurrere in principio, medio, & fine totius causae, & alterum alteri possit succedere, esseque adminiculo; ut docet Clarus lib. 5. §. Pract. criminal. qu. 3. & Gomezius to. 3. cap. 13.

50 Quinto; Quando Iudex quaerit quis acceperit, non tenetur subditus patefacere eum, qui quod non posset aliter obtinere solutionem; acceperit causam iustae compensationis; ut recte Nauarrus cap. 17. num. 115. Ratio est, quia praecipuum Superioris procedit ex praesumptione alicuius iniustitiae; quam subditus putat hinc non subesse.

6. Sexto, Si ex denuntiatione vel testificatione aliquod notabile damnū mihi meisve immineret, non teneor. non enim haec officia praestare tenemur cum nostro damno, nisi bonum publicum illud necessario postulet. Ita Nauarr. cap. 25. n. 50. & Couarruias qq. pract. cap. 18.

7. Septimo, Si cognoui ab iis qui fide non sunt digni; hoc enim perinde est ac si nescirem: unde non teneor testari aut denuntiare, ut recte Nauarr. cap. 25. num. 46. neque expedit reuelare eos qui dixerunt, si fide digni non sunt; quia reus exponetur periculo iniustae infamiae & poenae. Iudex enim, qui nescit fidem eorum suspectam, fortasse eis credet, & ex eorum testimonio poenam inferet. Si non possum probare, (ut si solus noui) non teneor denuntiare, etiam si Superior praecipiat; ita Nauarr. cap. 17. nu. 136. quod intellige de denuntiatione, quae fit tamquam Iudici, & in ordine ad punitionem. Si tamen agatur de testando, satis est me scire, quia testis non tenetur probare.

51 Notandum autem est, in omnibus casibus, in quibus non tenetur reuelare iniuratus, non teneri etiam iuratum: modo iuramentum suum conuenienti modo intellexerit; nempe cum interna restrictione, quae casum praesentem excludat: ut si dum praecipio Iudicis iuras te dicturum veritatem, quam nosti, restringas mente, quatenus Iure iuramenti teneor: quando enim non tenetur testari Iudice interno praecipiente, non potest Iudex ei imponere obligationem ut secundum mentem suam iuret: quare potest iurare alio sensu sibi commodo; neq; vllum in eo committitur mendacium, ut multis exemplis ostendi potest. vide supra cap. 11. dub. 20. Cauere tamen debet, ne deprehensa veritate, a Iudice putetur periurus, & poena falsi plectatur, quod si quis absque huiusmodi restrictione iurauerit, tenetur reuelare omnia quae absque peccato reuelare potest, ut iuramento satisfaciatur.

DUBITATIO VII.

Utrum testis ratione falsi testimonij teneatur ad restitutionem.

52 Respondeo & Dico Primo, Si vel sciens vel ex crassa ignorantia dixit falsum testimonium, ratione cuius alter iniuste damnū accepit, tenetur ad restitutionem damnorum in solidum: Ratio est, quia per iniuriam est causa efficiax totius damni.

53 Aduerte tamen Primo, Si reus iam erat per alios testes conuictus; & tuum testimonium accedens nihil effecit; eod quod poena propter illud non est aucta, nec Iudex firmior redditus est ad eam irrogandam; te non teneri ad restitutionem: quia et si iniu-

50

6.

7.

51

Iuramenti
testium.
intra
missio.

52

Si ex gravi
culpa dixit
falsum testi-
monium.

Si reus an-
te erat con-
uictus, non
restituatur.

iniuriam ei facias, non tamen es causa efficax damni, quod ex prioribus testimoniis iam censetur illatum. vide supra cap. 13. dub. 2. & 3.

53
Tenetur
reuocare,
vt malum
auctoriatur.

Secundò, Qui hoc modo falsum testimonium dixit, ratione cuius mors vel mutilatio est inferenda, tenetur sua dicta retractare, si id profuturum putet, quamuis ipsi similis poenae periculum crearetur, vt communiter docent DD. quisque enim tenetur damnum, quod alteri iniurè parauit, auertere, etiam cum pari damno suo; vt patet in restitutione famae, pecuniae, & honoris: nam in pari damno melior censeri debet conditio innocentis, vide supra cap. 11. dub. 20. & 22.

Dices, Quisque magis tenetur consulere vitae suae quam alienae: ergo non tenetur succurrere vitae alienae cum periculo sua.

54

Resp. Antecedens solum est verum in pari causa innocentiae; vt si vita tua sine mea culpa sit in periculo, non teneor tibi consulere eum periculo meo. secus est, si meam culpam & iniuriam periclitetur. Hinc fit, vt si alios ad falsum testimonium dicendum induxeris, ex iustitia tenearis eos monere vt retractent. quòd si noluerint, debes Iudici totam tuam machinationem aperire, vt innocens liberetur; quamuis inde tibi certa mors impenderet; vt rectè docet Petrus Nauarra lib. 2. cap. 3. n. 253. quòd intellige, modò spes sit reuocationem illam profuturam.

55
Si absque
graui culpa
dixit.

Dico Secundò, Qui falsum testimonium dixit ex ignorantia vel inaduertentia non damnabili, vel ex obliuione, saltem non mortifera, ratione cuius contingit aliquem damnari, non tenetur ad restitutionem. Ita Caiet. q. 70. art. 4. & Petrus Nauarra supra. Probat, Quia neque ratione rei acceptae, (cum nihil inde habeat) neque ratione iniustae damnificationis; quia non peccauit, saltem mortifere, vt supponimus: atqui probabile est non teneri ad restitutionem ex damno illato, eum, qui non peccauit mortifere, vt ostensum est supra cap. 7. dub. 6. censetur enim huiusmodi damnum quasi fortuito illatum. Hinc etiam sequitur, illum non teneri cum vitae periculo suum testimonium retractare; vt ibidem Caietanus.

D V B I T A T I O V I I I.

Vtrum testis teneatur ad restitutionem, si nolit testari, vel si veritatem occultet.

56
Tenetur
aliquando
se offerre.

Suppono Primò, Non teneri ad restitutionem ex eo, quòd se non obtulit, quia non tenetur ex iustitia se offerre: quamuis interdum teneatur ad hoc ex charitate; vt si suum testimonium videt esse necessarium ad liberandum innocentem, vel ad accusatorem, (qui propter bonum publicum tenebatur accusare) eripiendum periculo poenae talionis; vt docet Nauarrus cap. 15. num. 17.

Nò tenetur
cum graui
damno.

Secundò, Etiam non teneri ad restitutionem, si nolit testari, quando graue damnum ei inde impenderet; quia non tenetur tunc testari: nec Superior potest eum ad hoc obligare, nisi ratio boni publici id postulet. vnde potest vel citatus non comparere, vel si compareat, aliquo artificio se eximere; vt docet Sotus de secreto, memb. 2. q. 7. dub. 3. & Nauarra. cap. 25. num. 50. & alij.

57

Sed difficultas est, si nullum damnum imminuat, & a Iudice citetur, vel iussus sit citari. Multi Do-

ctores docent, si hoc casu fugiat vel se occultet, vel aliqua arte Iudicis interrogationem eludat, teneri ad restitutionem. Ita Nauarrus cap. 25. num. 41. Sotus lib. 5. de Iustitia, qu. 7. art. 1. Michaël Salon q. 70. art. 1. dub. 5. & alij. Probat, Primò, Quia hoc ipso, quo citatus est, vel iussus citari, misso ad eum publico nuntio, tenetur ex iustitia testimonium dicere; sicut quando alicui munus tutoris imponitur. Secundò, Si Iudex præciperet tibi vt proferas scripturam quamdam, ad causam pertinentem, & tu eam occultares, vel lacerares, teneris ad restitutionem damni inde secuti; ergo similiter si præcipiat vt proferas tuum testimonium.

Resp. & Dico Primò, Verius omnino videri, eum, qui se occultat vel fugit priusquam Iudicis præceptum aut citatio ei legitime denutietur, non teneri ad restitutionem damni, defectu testificationis secuti: quamuis potuerit grauius contra charitatem proximi peccasse. Ita tenet Salon, adducens pro hac sententia Petrus Soto & Ioan. à Penna. Probat, quia nemo obligatur præcepto Superioris, priusquam id ei debito modo imponatur; sicut si inferior vitet conspectum Superioris, ne ab eo mandatum aliquod accipiat; non obligatur mandato, etsi malè faciat tali vitens artificio. Simili modo qui fugit vel se occultat, ne instituitur à Magistratu tutor vel curator pupilli, non peccat contra iustitiam, etiam si norit se ad hoc quaeri.

Dico Secundò, Non videri quoque improbabile, si postquam citatio Iudicis per ministrum publicum ei est insinuata, fuga vel fraude aliqua, testificandi actum declinauerit: vt si dicat reum sibi esse inimicum. Tenet Molina disput. 83. promittens se probaturum tract. 5. & multi viri docti huius Vniuersitatis à me consulti. Idem apertè indicat Siluest. v. Testis, nu. 8. vbi dicit eum qui falsum testatur peccare contra iustitiam; eum verò qui iubente Superiore non vult testari, peccare eò quòd agat contra obedientiam & charitatem proximi, non iniuando proximum vel bonum commune quando debet. Similiter alij DD. etsi testem falsum dicant peccare contra iustitiam, & teneri ad restitutionem, id tamen non dicunt de eo qui iussus recusat testari; sed solum dicunt eum peccare mortifere. Ita Tabiena v. Testis, num. 10. Fumus eodem num. 10. Caiet. v. Testimonium.

Probat, Primò; Quia citatio illa & præceptum non imponit illi obligationem iustitiæ ad se istendum & ad testandum, sed solum obedientiæ. non enim censetur iniustus si non compareat, sed inobediens vel contumax: sicut si quis iussus à Magistratu capessere tutelam, nollet obedire, vel falsis prætextibus se excusaret, nò esset iniurius in Magistratum aut in pupillum; sed esset tantum inobediens Magistratu, & in pupillum parum pius. Secundò, Quia obligatio, qua quis lege iustitiæ tenetur in gratiam proximi aliquam functionem obire, non nascitur præcisè ex præcepto Superioris; sed ex acceptatione eius, qui illam obit. hic enim acceptando officium vel functionem, implicite promittit; & ita se ad illam obligat, & alteri ius tribuit ad illam exigendam. Nemo enim potest alteri dare ius ad functiones liberas alterius, nisi qui illarum est dominus. quare cum nemo sit dominus mearum functionum præter me, nemo absque meo consentu alteri ius ad illas dare potest. Vnde vterius sequi videtur, testem, etiam si à Iudice præsentè interrogetur, non teneri ex iustitia respon-